

УДК 657

Ю.М. Перетяцько
к.е.н., доцент,
Чернігівський національний
технологічний університет

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ОПЕРАЦІЙ ФІНАНСОВОГО ЛІЗИНГУ У ЛІЗИНГОДАВЦЯ

Вступ. Облікова політика є невід'ємною частиною системи бухгалтерського обліку. Необхідність існування облікової політики пояснюється тим, що у Національних положеннях бухгалтерського обліку щодо деяких господарських операцій існують альтернативи вибору в методах оцінки активів, зобов'язань, доходів та витрат. Обираючи той чи інший метод оцінки господарських операцій суб'єкт господарювання може отримувати різні значення показників, які містяться у публічній фінансовій звітності. Тому обдумана та чітка облікова політика дасть змогу забезпечити суб'єкта господарювання повною та достовірною інформацією, а також слугуватиме основою для його стабільного фінансового стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий науковий внесок у розвиток та дослідження облікової політики зробили: Ф.Ф. Бутинець [1; 2, с. 31-45] П.Житній [3, с. 19- 25; 4, с. 25-28], В.С. Лень [5, с. 206-215], О.Е. Лубенченко [6, с. 118-122], Н. Рязанова [7, с. 7-12], В.Ю. Фабіянська [8, с. 105-110]. Предметом їх дослідження є теоретико-методичні та практичні питання облікової політики.

Питання облікової політики щодо лізингових операцій висвітлені у працях Т.А. Бондар (2004) [9], О.М. Колеснікової (2005) [10], С.М. Лайчук (2002 рік) [11], М.С. Пушкаря (2003 рік) [12, с. 6-39, 82-138].

Виділення невирішених раніше частини загальної проблеми. Не применшуючи значення отриманих результатів науковцями слід зауважити, що у науковій літературі питанням облікової політики щодо операцій фінансового лізингу приділяється не достатня увага. У науковій літературі переважають праці, предметом дослідження яких є теоретико-методичні питання облікової політики. При чому такі дослідження здійснюються для виробничих підприємств.

Бухгалтерський облік, аналіз та аудит : проблеми теорії, методології, організації

Праці, в яких висвітлюються питання облікової політики щодо операцій фінансового лізингу для лізингодавців датуються 2002-2005 роками та ґрунтуються вже на застарілій нормативно-методологічній базі.

Отже, в умовах постійної зміни нормативно-методологічної бази, питання облікової політики щодо операцій фінансового лізингу залишаються актуальними і потребують подальшого вивчення.

Метою роботи є розробка пропозицій щодо формування елементів облікової політики щодо операцій фінансового лізингу для лізингодавця.

Виклад основного матеріалу. Згідно з Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" облікова політика - сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [13, ст.1].

Облікова політика затверджується як складова загальної політики бухгалтерського обліку у вигляді наказу під назвою "Про Політику бухгалтерського обліку". Слід зазначити, що на законодавчому рівні не затверджена уніфікована структура наказу, а в наукових джерелах висувуються різні думки щодо її структури. Так, М.С. Пушкар пропонує включати до наказу наступні розділи: організація обліку, методологія обліку, технологія обліку та інші питання [12, с. 11]; В.Я. Амбросов – організаційно-технологічний та методологічний [14, с. 98]; Ф.Ф. Бутинець – преамбулу, організація роботи бухгалтерської служби, методи і способи в обліку об'єктів, організаційно-технічні аспекти. [1, с. 11]. Як бачимо, до наказу, яким затверджується облікова політика автори пропонують, включати питання які стосуються, переважно, бухгалтерського обліку господарських операцій. В.С. Лень та І.М. Гончаренко у своїй праці [5] обґрунтовують доцільність включення до облікової політики не тільки питань бухгалтерського обліку, а і питання організації бухгалтерського обліку, управлінського обліку, податкових відносин та обліку оподаткування, дивідендну політику. Ми погоджуємося із думкою авторів та пропонуємо доповнити перелік питаннями договірних відносин та політики щодо робочого плану рахунків. Адже, за словами М.С. Пушкаря

Бухгалтерський облік, аналіз та аудит : проблеми теорії, методології, організації

”наявність облікової політики, як творчого документу з регламентації обліку, дозволяє ознайомитися з порядком організації та веденням облікового процесу будь-якій особі. ... виявити особливості облікового процесу при ревізії, аудиті, перевірках стану обліку та звітності на підприємстві” [12, с. 10].

Формування облікової політики у лізингодавця щодо операцій фінансового лізингу залежить від статусу лізингодавця та предмета фінансового лізингу (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація лізингодавців та лізингового майна

Лізингодавець		Предмет фінансового лізингу
Виробник майна	Юридична особа — суб’єкт господарювання, яка за своїм правовим статусом не є фінансовою установою	Майно, яке виготовляється власними силами
		Майно, яке було у складі основних засобів
Не виробник майна	Юридична особа — суб’єкт господарювання, яка за своїм правовим статусом не є фінансовою установою	Майно, яке придбається для передачі у фінансовий лізинг
		Майно, яке було у складі основних засобів
	Фінансова установа	

Згідно з Законом України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”[15] фінансовий лізинг належить до надання фінансових послуг, які мають право надавати фінансові установи – юридичні особи, для яких надання фінансових послуг є виключним видом діяльності. Прикладом таких фінансових установ можуть бути банки або лізингові компанії.

Разом із Законом України “Про фінансові послуги та державне регулювання фінансових послуг” діє “Положення про надання окремих фінансових послуг юридичними особами – суб’єктами господарювання, які за своїм правовим статусом не є фінансовими установами”, яке дає можливість надавати послуги з фінансового лізингу не тільки фінансовим установам, а і іншим юридичним особам, які за своїм статусом не є фінансовими установами. Положення діє на юридичних осіб, в установчих документах яких передбачено здійснення діяльності з надання послуг з фінансового лізингу та враховано вимоги законодавства щодо можливості суміщення фінансових послуг, а також за наявності [16]:

Бухгалтерський облік, аналіз та аудит : проблеми теорії, методології, організації

- внутрішніх правил з надання послуги з фінансового лізингу, затверджених уповноваженим органом юридичної особи, згідно установчих документів;

- кваліфікованих працівників, які безпосередньо здійснюють діяльність з фінансового лізингу (укладання, супроводження та виконання відповідних договорів), які мають вищу освіту за фінансовим, економічним або юридичним напрямом, та не мають непогашеної або не знятої судимості за корисливі злочини;

- довідки про взяття на облік юридичної особи виданої Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг та/або Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг;

- керівників (засновників), які не мають непогашеної або не знятої судимості за корисливі злочини;

- документа, що підтверджує право власності або користування приміщенням за місцезнаходженням юридичної особи. [16]

Предметом фінансового лізингу для лізингодавця-виробника є майно, яке виготовляється ним власними силами, а для лізингодавця-не виробника – майно, яке спеціально придбається на замовлення лізингодержувача. При цьому лізингодавець-виробник та лізингодавець-не виробник можуть передавати у фінансовий лізинг майно, яке було у складі їх основних засобів. В цьому випадку, передача такого майна у фінансовий лізинг може бути запланована та не запланована.

Згідно з п. 13 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 14 “Оренда” лізингодавець-виробник відображає передачу лізингового майна, яке виготовляється ним самим як дебіторську заборгованість в сумі визнаного доходу (виручки) від реалізації готової продукції і теперішньої негарантованої ліквідаційної вартості об’єкта фінансової оренди одночасно з визнанням доходу (виручки) від реалізації готової продукції [17]. Дохід лізингодавця-виробника від реалізації об’єкта фінансового лізингу визнається за найменшою з двох оцінок: справедливою вартістю цього об’єкта або теперішньою вартістю мінімальних орендних платежів, обчисленою за ринковою ставкою відсотка.

Собівартість реалізованого переданого об'єкта визначається за його балансовою вартістю, яка зменшується на теперішню негарантовану ліквідаційну вартість об'єкта.

Лізингодавець-не виробник формує облікову політику щодо лізингового майна, яке спеціально придбане для передачі у фінансовий лізинг як до товару.

Лізингодавець-виробник та лізингодавець-не виробник можуть передавати у фінансовий лізинг майно, яке було у складі їх основних засобів. В цьому випадку, якщо лізингодавці (як виробник, так і не виробник лізингового майна) заздалегідь планують передачу майна у фінансовий лізинг і таке майно відповідає вимогам п. 1 другої частини Положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 27 “Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність”, а саме: лізингодавець планує отримати економічні вигоди від продажу необоротного активу, а не від його експлуатації; необоротний актив готовий для продажу у його теперішньому стані; необоротний актив планується реалізувати протягом року; продаж необоротного активу відбувається за звичайними умовами продажу подібних активів; продаж необоротного активу підтверджений угодою про продаж або ж необоротний актив має досить високу ймовірність реалізації на ринку за справедливою вартістю, то таке майно лізингодавець має переводити до складу майна, яке утримується для продажу [18].

Якщо необоротний актив був визнаний як, такий, що утримується для продажу, то він перестав враховуватися у складі необоротних активів лізингодавця. Необоротний актив, що утримується для продажу зараховується на баланс лізингодавця у складі запасів, а саме товарів та обліковується на субрахунку бухгалтерського обліку 286 “Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу”. При цьому його вартість може складатися із таких витрат [19, п. 9]: суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; транспортно-заготівельні витрати (затрати на заготівлю запасів, оплата тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами

транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів. Слід зазначити, що в обліковій політиці слід зазначити метод списання таких витрат та рахунок, на якому вони будуть акумулюватися; інші витрати.

У бухгалтерському обліку та відповідно у фінансовій звітності лізингодавця необоротні активи, які утримуються для продажу відображаються за найменшою вартістю: балансовою або чистою вартістю реалізації.

Якщо лізингоодержувач відмовився від придбання лізингового майна, то в такому випадку цей актив більше не вважається таким, що утримується для продажу та згідно з п.12 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 27 “Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність” оцінюється за нижчою з оцінок [18]:

а) балансовою вартістю необоротного активу або групи вибуття на момент їх визнання як утримуваних для продажу, скоригованою на суми амортизації та переоцінки, які було б визнано за період його утримання для продажу; або

б) вищою з оцінок: чистою вартістю реалізації необоротного активу або вартістю використання. Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку № 27 вартість використання - “теперішня вартість майбутніх грошових потоків, які, як очікується, виникнуть від використання активу та його ліквідації” [18].

Для оцінки теперішньої вартості грошових потоків необхідно використовувати ставку дисконтування, в якості якої можна обрати ринкову ставку на капітал.

При оцінці лізингового майна за балансовою вартістю, яка скоригована на суму амортизації та переоцінки, лізингодавцю необхідно буде розраховувати амортизацію та переоцінену вартість лізингового майна. В цьому випадку лізингодавцю необхідно визначити в обліковій політиці методи нарахування амортизації, які тісно пов’язані з встановлення терміну експлуатації лізингового майна. Згідно з Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку № 16 “Основні засоби” під строком корисного експлуатації об’єкта розуміють відрізок часу, протягом якого основний засіб буде

придатним до використання або кількість одиниць продукції, що підприємства очікують отримати від використання об'єкту [20].

Слід зазначити, що рішення про встановлення строку корисного експлуатації об'єкт слід приймати комісією, яка створюється підприємством в складі не менше трьох осіб та на чолі з головним бухгалтером.

Поріг суттєвості для переоцінки лізингового майна згідно з листом Міністерства фінансів України "Про суттєвість у бухгалтерському обліку і звітності" № 04230-108 від 29.07.2003 р. [21] рекомендується встановлювати:

- 1 % від чистого прибутку (збитку) підприємства;
- величина, що дорівнює 10 відсотковому відхиленню залишкової вартості об'єктів обліку від їх справедливої вартості.

В практичній діяльності можуть бути випадки, коли умови визнання основного засобу таким, що утримується для продажу не виконуються (основний засіб не готовий для продажу у теперішньому стані та потребує удосконалення або між продавцем та покупцем не укладено твердий контракт про продаж тощо). В такому випадку, на наш погляд, не потрібно визнавати основний засіб таким, що утримується для продажу та списувати таке майно одразу із субрахунку 10 "Основні засоби", не використовуючи при цьому субрахунок 286 "Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу". Дохід від передачі майна у фінансовий лізинг, яке було у використанні та, яке не визнане таким, що утримується для продажу доцільно відображати на субрахунку 746 "Інші доходи від звичайної діяльності", а собівартість такого майна – на субрахунку 977 "Інші витрати звичайної діяльності".

Окрім питань бухгалтерського обліку щодо операцій фінансового лізингу в обліковій політиці доцільно відобразити положення щодо політики управлінського обліку, робочого плану рахунків, договірних відносин.

Основні положення наказу "Про Політику бухгалтерського обліку" в розрізі облікової політики щодо операцій фінансового лізингу для лізингодавця-виробника та лізингодавця-не виробника майна наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Основні елементи облікової політики для лізингодавця

№ з/п	Складова облікової політики	Альтернатива вибору або обов'язковість зазначення в Наказі
1	2	3
Лізингодавець-виробник	Основні засоби, які виготовляються	
	<i>Методи оцінки активів, зобов'язань, доходів та витрат</i>	
	Склад витрат, що становлять виробничу собівартість	Встановлюється лізингодавцем самостійно. Регламентуються П(с)БО № 16 "Витрати"
	Склад інших операційних витрат	Встановлюється лізингодавцем самостійно. Регламентуються П(с)БО № 16 "Витрати"
	Оцінка вибуття запасів	Один із методів: ідентифікованої собівартості відповідної групи запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативних затрат
	Оцінка незавершеного виробництва	Масове та серійне виробництво: за нормативною (плановою) собівартістю; за прямими статтями витрат; за вартістю сировини, матеріалів, напівфабрикатів
	<i>Політика управлінського обліку</i>	
	Метод калькулювання собівартості продукції	Встановлюється лізингодавцем самостійно Можливі варіанти: простий; метод виключення витрат на побічну продукцію; метод коефіцієнтів; метод розподілу витрат пропорційно обґрунтованій базі; нормативний метод (стандарт-костинг); калькулювання по змінним витратам (директ-костинг); змішані методи
	Поділ загальновиробничих витрат на умовно-змінні та умовно-постійні	Встановлюється лізингодавцем самостійно
<i>Робочий план рахунків</i>		
	Рахунок для обліку транспортно-заготівельних витрат	Встановлюється самостійно лізингодавцем
	Рахунок для обліку теперішньої вартості довгострокової заборгованості за фінансовим лізингом	Встановлюється самостійно лізингодавцем

Продовження табл. 2

1	2	3	
	Рахунок для обліку доходу від передачі майна у фінансовий лізинг	701 "Дохід від реалізації готової продукції" 712 "Дохід від реалізації інших оборотних активів" – якщо передача майна відбувається заплановано та об'єкт відповідає вимогам п.1 другої частини П(с)БО № 27; 746 "Інші доходи від звичайної діяльності" – якщо передача майна відбувається не заплановано або об'єкт не відповідає вимогам п.1 другої частини П(с)БО № 27.	
	Аналітичні рахунки для обліку доходів від операцій фінансового лізингу	701.1 "Дохід від реалізації готової продукції у фінансовий лізинг" 712.1 "Дохід від передачі майна у фінансовий лізинг, яке було у складі основних засобів" 746.1 "Дохід від передачі майна у фінансовий лізинг, яке не заплановане"	
Основні засоби, які придбаються для передачі у фінансовий лізинг			
<i>Методи оцінки активів, зобов'язань, доходів та витрат</i>			
Лізингодавець-не виробник	Умови визнання доходу від реалізації лізингового майна	Виконання усіх умов згідно з п.8 П(с)БО № 15 "Дохід"	
	Метод списання транспортно-заготівельних витрат	Пряме списання витрат на вартість запасів; за середнім відсотком	
	Гарантована ліквідаційна вартість лізингового майна	Встановлюється самостійно лізингодавцем	
	Негарантована ліквідаційна вартість майна	Встановлюється самостійно лізингодавцем	
	Одиниця обліку запасів	найменування; однорідна група (вид)	
	<i>Робочий план рахунків</i>		
	Рахунок для обліку транспортно-заготівельних витрат	Встановлюється самостійно лізингодавцем	
	Рахунок для обліку теперішньої вартості довгострокової заборгованості за фінансовим лізингом	Встановлюється самостійно лізингодавцем	
	Рахунок для обліку доходу від передачі майна у фінансовий лізинг	712 "Дохід від реалізації інших оборотних активів" – якщо передача майна відбувається заплановано та об'єкт відповідає вимогам п.1 другої частини П(с)БО № 27; 746 "Інші доходи від звичайної діяльності" – якщо передача майна відбувається не заплановано або об'єкт не відповідає вимогам п.1 другої частини П(с)БО № 27.	

Бухгалтерський облік, аналіз та аудит : проблеми теорії, методології, організації

Продовження табл. 2

1	2	3
	Аналітичні рахунки для обліку доходів від операцій фінансового лізингу	712.1 "Дохід від передачі майна у фінансовий лізинг, яке було запланованим" 746.1 "Дохід від передачі майна у фінансовий лізинг, яке не заплановане"
Основні засоби, які були в експлуатації		
<i>Методи оцінки активів, зобов'язань, доходів та витрат</i>		
Лізингодавець-виробник, лізингодавець-не виробник	Визнання об'єкта, що утримується для продажу	Виконання усіх умов п. 1 частини II П(с)БО № 27 "Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність"
	Гарантована ліквідаційна вартість лізингового майна	Встановлюється самостійно лізингодавцем
	Негарантована ліквідаційна вартість майна	Встановлюється самостійно лізингодавцем
	Оцінка лізингового майна у випадку відмови від реалізації	Лізингове майно не вважається таким, що утримується для продажу та оцінюється за нижчою з оцінок: А) балансовою вартістю необоротного активу на момент їх визнання як утримуваних для продажу, скоригованою на суми амортизації та переоцінки, які було б визнано за період його утримання для продажу; або б) вищою з оцінок: чистою вартістю реалізації необоротного активу або вартістю використання.
	Метод нарахування амортизації (при виборі оцінки майна в разі відмови від реалізації за варіантом а) п.4	прямолінійний; зменшення залишкової вартості; прискореного зменшення залишкової вартості; кумулятивний; виробничий.
	Термін корисного використання об'єкта (при виборі оцінки майна в разі відмови від реалізації за варіантом а) п.4	відрізок часу, протягом, якого основний засіб буде придатним; кількість одиниць продукції, яке підприємство очікує отримати від використання цього об'єкту
	Поріг суттєвості для переоцінки (при виборі оцінки майна в разі відмови від реалізації за варіантом а) п.5	1 % від чистого прибутку (збитку); величина, що дорівнює 10 відсотковому відхиленню залишкової вартості об'єктів обліку від їх справедливої вартості
	<i>Договірні відносини</i>	
Орендна ставка відсотка	ставка відсотка, при якій теперішня вартість мінімальних орендних платежів дорівнює справедливій вартості лізингового майна; ставка відсотка на подібний об'єкт лізингу; ринкова ставка на капітал.	

Продовження табл. 2

1	2	3
	Черговість сплати лізингових платежів	раз на рік; два рази на рік; раз в квартал; раз в місяць; за домовленістю з клієнтом.
	Період сплати лізингових платежів	на початку терміну сплати лізингових платежів; в кінці терміну сплати лізингових платежів.
	Форма оплати	грошова; натуральна; змішана; за домовленістю з клієнтом

Висновки. За наслідками проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

- формування облікової політики для лізингодавця залежить від: статусу лізингодавця (виробник або не виробник майна) та предмета фінансового лізингу (майно, яке виготовляється власними силами; майно, яке спеціально придбається для передачі у фінансовий лізинг; майно, яке було у складі основних засобів лізингодавця);

- предметом фінансового лізингу для лізингодавця-виробника (юридична особа — суб'єкт господарювання, яка за своїм правовим статусом не є фінансовою установою) є майно, яке виготовляється ним власними силами. Лізингодавець-не виробник майна (фінансова установа або юридична особа — суб'єкт господарювання, яка за своїм правовим статусом не є фінансовою установою) може передавати у фінансовий лізинг майно, яке спеціально придбається на замовлення лізингоодержувача. Також лізингодавець-виробник та лізингодавець-не виробник можуть передавати у фінансовий лізинг майно, яке було у складі їх основних засобів. В цьому випадку, передача такого майна у фінансовий лізинг може бути запланована та не запланована;

- в обліковій політиці лізингодавця доцільно висвітлювати не тільки методи оцінки активів, зобов'язань, доходів та витрат щодо операцій фінансового лізингу, а і політику управлінського обліку, політику договірних відносин та політику щодо робочого плану рахунків. Це дасть змогу лізингодавцю пришвидшити процес отримання повної та достовірної інформації про операції фінансового лізингу.

Список використаних джерел:

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік: облікова політика і план рахунків, стандарти і кореспонденція рахунків, звітність : навчальний посібник [для студ. вищих навч. заклад. спец. 7.050106 "Облік і аудит"] / Ф.Ф. Бутинець, Н.М. Малюга. За ред. Ф.Ф. Бутинця. – [3-є вид., перероб і доп.]. – Житомир : ПП "Рута", 2001. – 512 с.
2. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку: навчальний посібник [для студ. вузів спец. 7.050106 "Облік і аудит"] / Ф.Ф. Бутинець, О.В. Олійник, М.М. Шигун, С.М. Шулепова. - 2-ге вид., доп. і перероб. — Житомир : ЖІТІ, 2001. — 576 с.
3. Житний П. Визначення впливу зовнішніх чинників на формування облікової політики / П. Житний // Бухгалтерський облік і аудит : науково-практичний журнал. – 2010. - № 1. – С. 19-25.
4. Житний П. Принципи формування облікової політики / П. Житний // Бухгалтерський облік і аудит : науково-практичний журнал. – 2005. - № 4. – С. 25-28.
5. Лень В. С. Основний внутрішній нормативний документ бухгалтерії: назва та зміст / В. С. Лень, І. М. Гончаренко // Проблеми і перспективи розвитку обліково-аналітичного забезпечення системи управління підприємств в умовах євроінтеграції: зб. наук. праць. – Донецьк: ДДУУ, 2012. – Вип. 232, т. XIII. – С. 206–215.
6. Лубенченко О.Е. Облікова політика як віддзеркалення фінансово-господарської діяльності підприємств / О.Е. Лубенченко // Культура народів Причорномор'я. – 2009. - № 161. – С. 118-122.
7. Рязанова Н. Коротко про облікову політику підприємств / Надія Рязанова // Лізинг в Україні. – 2006. - № 5. – С. 7-12.
8. Фабіянська В.Ю. Облікова політика сільськогосподарських підприємств / В.Ю. Фабіянська // Економіка АПК. – 2006. - № 12. – С. 105-110.
9. Бондар Т.А. Облік і контроль лізингових процесів: сучасний стан та перспективи розвитку : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. екон. наук : 08.06.04 "Бухгалтерський облік, аналіз та аудит" [Електронний ресурс] / Бондар Тетяна Анатоліївна.

Бухгалтерський облік, аналіз та аудит : проблеми теорії, методології, організації

– К., 2004. – 20 с. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/ard/2004/04btaspr.zip>

10. Колеснікова О.М. Облік і аналіз лізингових операцій в сільському господарстві : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. економ. наук : спец. 08.06.04 "Бухгалтерський облік, аналіз та аудит" [Електронний ресурс] / О.М. Колеснікова. – Київ, 2005. – 18 с. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/ard/2005/05komosg.zip>

11. Лайчук С.М. Облік і контроль лізингових операцій: теорія і практика : дис. ... канд. економ. наук : 08.06.04 / Лайчук Світлана Михайлівна. - Житомир, 2002. - 192 с.

12. Пушкар М.С. Облікова політика і звітність : начальний посібник / М.С. Пушкар. – Тернопіль : Карт-бланш, 2003. – 141 с.

13. Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [Електронний ресурс] / Нормативні акти України. – Режим доступу : http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=478874

14. Амбросов В.Я. Облікова політика в агроформуваннях / В.Я. Амбросов, Т.Г. Маренич // Економіка АПК. – 2004. - № 7. – С. 96-99

15. Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" [Електронний ресурс] / Нормативні акти України. - Режим доступу : http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=479407

16. "Положення про надання окремих фінансових послуг юридичними особами – суб'єктами господарювання, які за своїм правовим статусом не є фінансовими установами", затверджене розпорядженням № 21 від 22.01.2004 [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0492-04>.

17. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 14 Оренда [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Міністерства фінансів України. - Режим доступу : http://minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?&cat_id=293533&stind=11

18. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 27 "Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність" [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Міністерства фінансів України. - Режим доступу :

Бухгалтерський облік, аналіз та аудит : проблеми теорії, методології, організації

http://minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?&cat_id=293533&stind=21

19. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 9 “Запаси” [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Міністерства фінансів України. - Режим доступу : http://minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?&cat_id=293533&stind=1

20. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку № 16 “Основні засоби” [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. - Режим доступу : http://minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408

21. Лист Міністерства фінансів України “Про сутєвість у бухгалтерському обліку і звітності” № 04230-108 від 29.07.2003. [Електронний ресурс] / Нормативні акти України. - Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1023.61.0>